

Valvonta – onko yksityisyydelle enää tilaa?

4.11.2015

Päivikki Karhula, johtava
tietoasiantuntija

Eduskunnan kirjasto

Email. Paivikki.karhula@gmx.com

Ubiikki tulee jokaiseen kotiin. Millainen maailma sitten tulee ulottumaan jokaisen arkeen? Miten ubiikkimaailman oikeudet ja pelisäännöt muodostuvat? Mitä vaikutuksia muutoksilla on kansalaisten oikeuksiin?

Julkaisuun on koottu puheenvuoroja ubiikkiyhteiskunnasta ja digitaaliseen tietoon liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä.

AINI ERIK STEUBIIK VALVONTA JURISIT

UNESSAKÄVELYLLÄ VALVONTAYHTEISKUNTAAN?

Kymmenen trendiä jotka meidän on tunnettava

KAI EKHOLM

Professori, Kansalliskirjaston johtaja

PÄIVIKKI KARHULA

Tutkija, johtava tietoasiantuntija, Eduskunnan kirjasto

SANANVAPAAUS JA
SENSUURI
VERKKOAIKANA

Sananvapaus ja sensuuri verkkoaikana -hanke (2013)

- About IFLA
- Activities and Groups
- News and Events
- Membership
- Partners
- Publications
- Annual Conference

You are here:
Home » Activities and Groups » Committee on Freedom of Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE)

 Search

- * FAIFE
- About this group
- News
- Events
- Publications
- FAIFE Mission
- FAIFE Spotlight
- Lectures & Various Papers
- Members of the FAIFE Committee
- Past activities
- Professional Codes of Ethics for Librarians
- World Report Series
- Rules of Procedure

Committee on Freedom of Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE)

The overall objective of IFLA/FAIFE is to raise awareness of the essential correlation between the library concept and the values of intellectual freedom. To reach this goal IFLA/FAIFE collects and disseminates documentation and aims to stimulate a dialog both within and outside the library world.

FAIFE works to protect intellectual freedom and freedom of expression. This work includes:

- * Publish reports, participate in national and international conferences and organize workshops.
- * Monitor the state of intellectual freedom within the library community world-wide and publish newsletters and online news

FAIFE-komitea, (2009-2017)

Valvonnan kehityskaari

Missä ollaan?

1995-2000	Verkkoutopiat
2001-2005	Suodatuskeskeinen valvonta
2006-2010	Valvonnan globalisaatio, laajentuminen ja tarkentuminen
2010-luku	Valvonnan kyseenalaistaminen, aktivismin ja vuotojen aika

Valvonnan kehityskaari

1995-2000

1995

”Verkkoa ei voi kahlita”

Telekuuntelu ja televalvontaoikeus poliisille

Suomi EU:n jäseneksi

1997

Internet-keskustelussa uskotaan itsesääntely

Kiina pakottaa internet-käyttäjät rekisteröitymään

1998

Verkkoon pääsy kansalaisoikeudeksi

”Internet haastaa sensuurin diktatuurimaissa”

1999

Asiantuntijat havaitsevat valvontayhteiskunnan vaarat

2000

Saunalahtea epäillään piratismiin tukemisesta

EU: kiista virkamiesten sananvapaudesta

2000-2005

2001

1. nettipiraattituomio

9/11, Terrori-isku WTC:n torneihin

2002

EFFI perustetaan

Pentagon suunnittelee tehovalvontaa verkossa

2003

Sananvapauslaki laajentuu verkkojulkaisuihin

1. Isoveli-palkinto

Saudit sulkevat verkkosivuja

2004

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki

2005

OKM:n nettilukkokampanja

AOL, 92 miljoonan henkilötiedot varastetaan

Valvonnan kehityskaari

2006-2010

2006

Teletunnistetietojen tallennuslaki

Muhammed-kuvat

2007

JSN tukee anonymiteettia verkossa

Prümin sopimus

2009

Esitutkintalain uudistus, lähdesuojakiista

Lex Nokia

Venäjä vaarallinen toimittajille

2010

Nettikeskusteluihin esitetään valvontaa

Wikileaks

2011-2015

2011

Vihapuhe, disinformaatio

Ruotsin FRA-laki

2012

DNA-rekisterin laajennus

Acta-sopimus kaatuu

2013

Liikenteen valvonta satelliittipaikannuksella

Snowden-vuodot

2014

Sormenjälkirekisteri

Kyberturvallisuus

2015

Infosota

Tiedustelulaki

Epäityjen rekisteri

Maahanmuuttomellakat

Valvonnan trendit

Valvonnan trendit

- Valvonnasta on tullut globaalia
- Valvonta monimutkaistuu
- Valvonta syvenee
- Valvonta privatisoituu
- Valvojan rooli siirtyy välittäjille
- Massavalvonta muuttaa valvonnan luonnetta
- Tietoon pääsyyn rakentuu muureja, joita valvotaan
- Rikostutkinnasta riskienhallintaan
- Turvallisuusvalvonnasta hätävarjelun liioitteluun
- Demokratian pelisääntöjen ja kansalaisten oikeuksien eroosio

Valvonnan pelitilanne

- Teknologisen infrastruktuurin muutos
- Taloudelliset intressit
- Hallintaintressit
- Kansalaisten intressit
- Pelisääntöjen uudelleen rakentuminen

Teknologinen muutos

Missä ollaan?

1970-luku	Keskustietokoneet, minitietokoneet, modeemit
1980-luku	PCt, paikallisverkot, tietotekniikan yleistyminen
1990-luku	Internet, elektroniset aineistot, multimedia, interaktiivisuus
2000-luku	WWW, verkkopalvelut, sosiaalinen media, e-oppiminen
2010-luku	Mobiililaitteet, paikannus, cloud computing, Big Data, profilointi, älylaitteet

Kirjastot ja valvonta

Sosiaalinen media

E-aineistot ja
lisensointi

E-kirjat

Paikannuspalvelut

Mobiililaitteet

Personointi

Älykortit

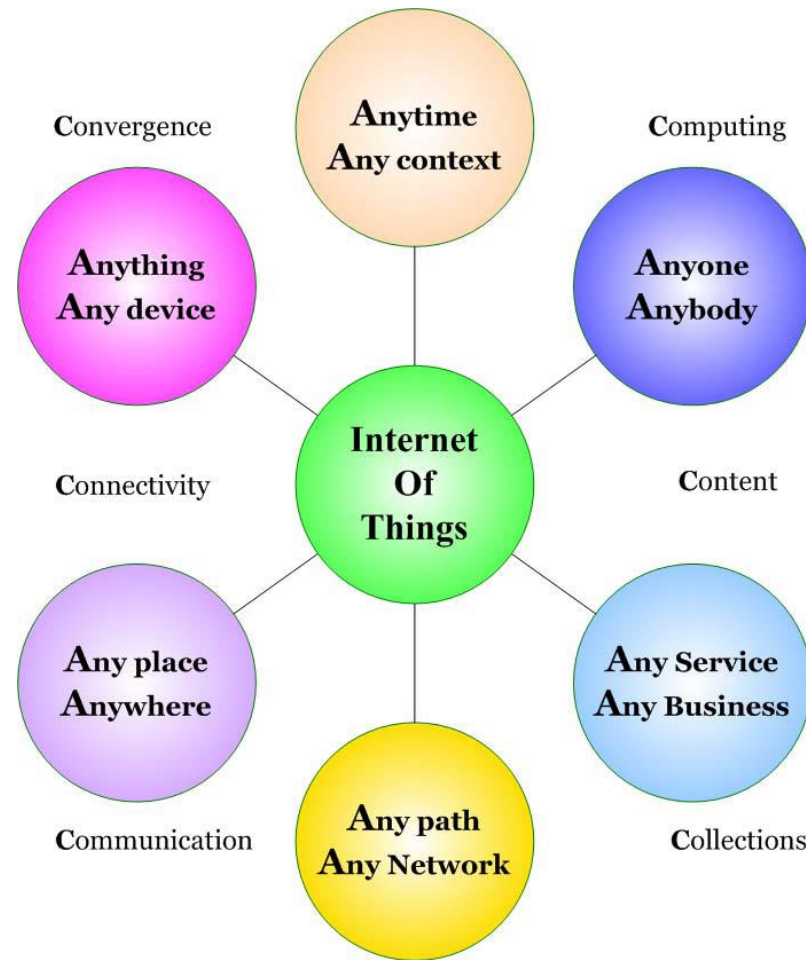
RFID

Valvonta ei rajaudu tiloihin tai kosketa fyysisesti. Verkkoajan valvonta rakentuu laitteiden, ohjelmien ja sisältöjen kautta.

Tunnistetaan ja paikannetaan käyttäjä ja kootaan hänen toimiinsa liittyvät tiedot ja analysoidaan dataa.

Massavalvonnan aika

Internet of things

Taloudellinen muutos

Data is new oil

Taloudelliset intressit

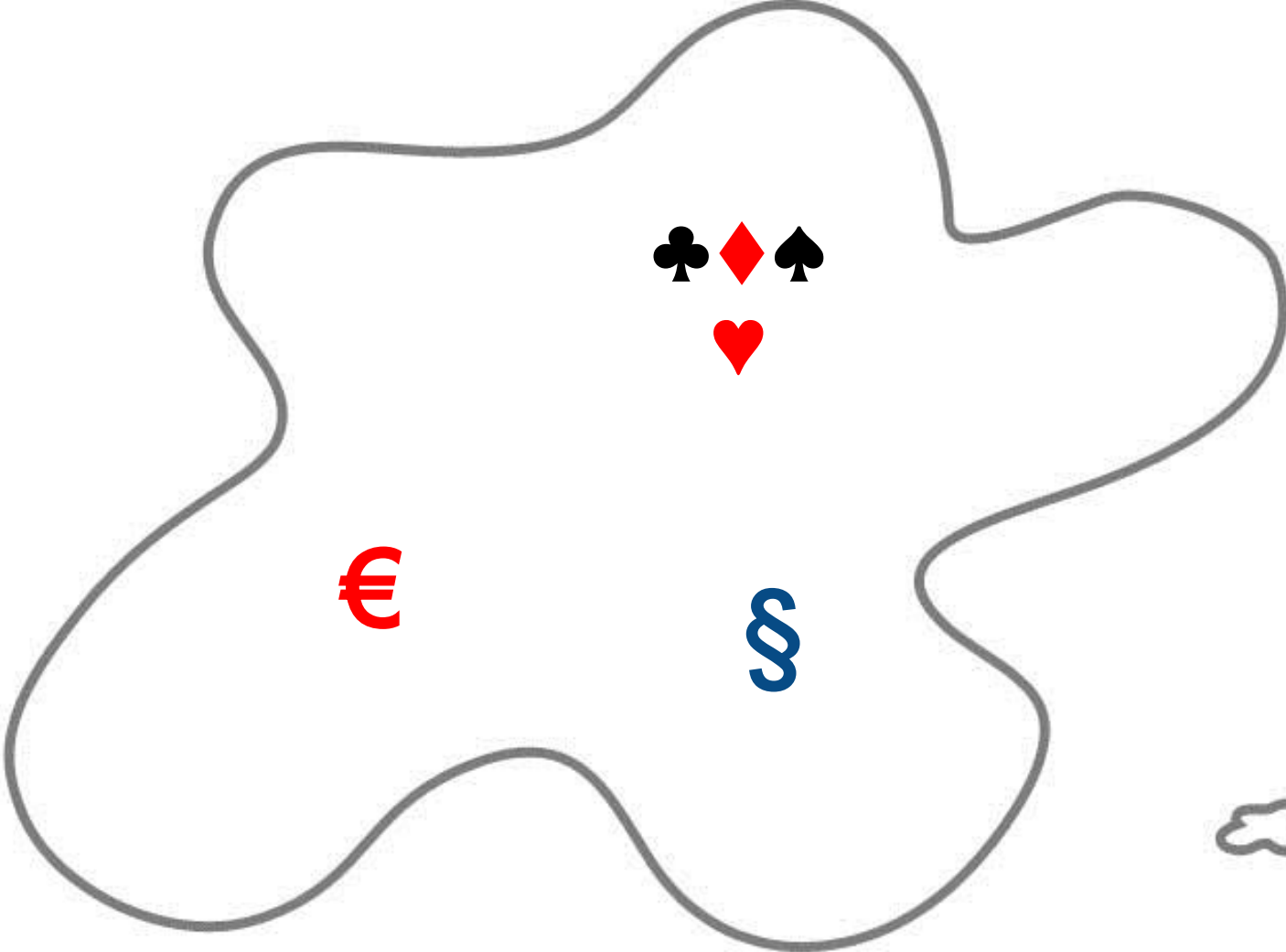

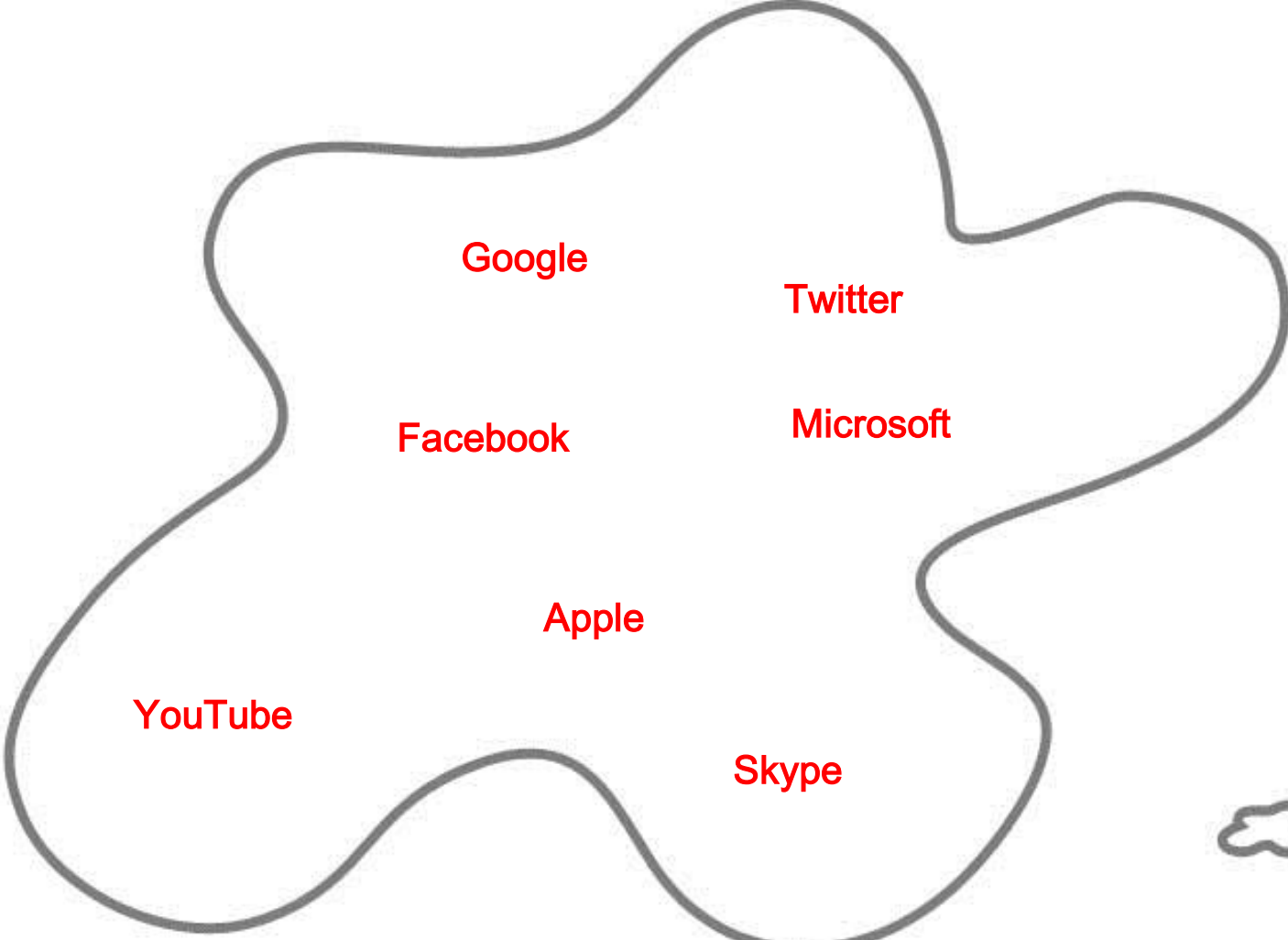
Oikeudelliset intressit

Hallinnalliset intressit

Google

Twitter

Facebook

Microsoft

Apple

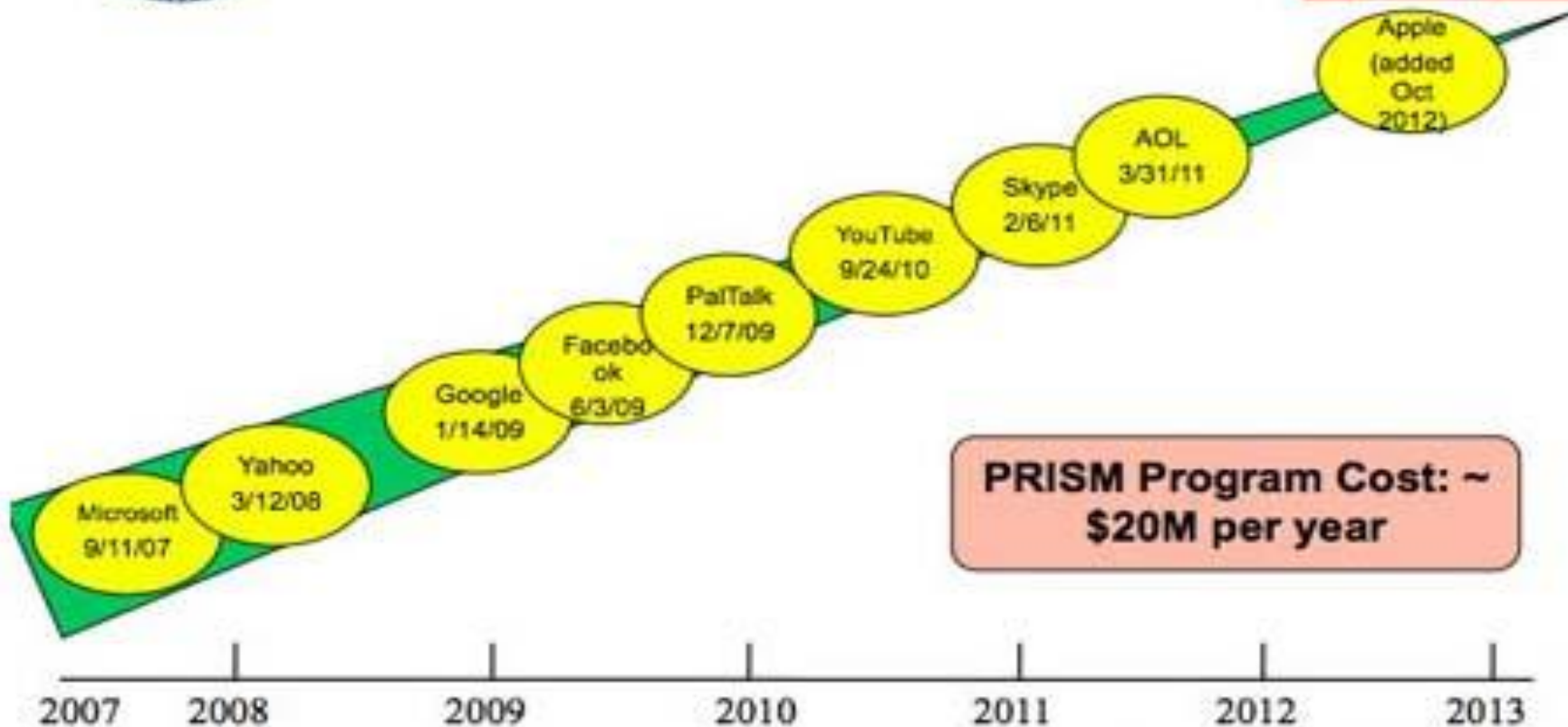
YouTube

Skype

(TS//SI//NF) Dates When PRISM Collection Began For Each Provider

PRISM Program Cost: ~ \$20M per year

NSA Prism program taps in to user data of Apple, Google and others, <http://www.theguardian.com/world/2013/jun/06/us-tech-giants-nsa-data>

Kyberrikokset

World's Biggest Data Breaches, updated 2nd October 2015

”Liquid surveillance”

Tiedustelu, puolustus

Yritykset

Hallitukset, julkishallinto

Rikolliset

Kansalaiset

”...eduskunnassa on mennyt viimeisen 20 vuoden aikana läpi "suurin piirtein kaikki, mitä poliisi on vaatinut"...”

- [Rauno Korhonen, oikeusinformatiikan professori](#)

Säätelyn muutos

Valvonnan säätely

Kansainväliset sopimukset

EU-lainsäädäntö

Suomen lainsäädäntö

Paikalliset määräykset (järjestyssäännöt)

Yksityiset toimijat (yritykset, asukas-yhtiöt)

"Joe McNamee, EDRI's Executive Director, claims **this is just the start of digital rights issues** for the soon-to-be MEPs and that the next five years will be particularly active: "There will be an avalanche of important proposals landing on the desks of new Members of the European Parliament after the elections." (2014)

<http://techpresident.com/news/wegov/24763/after-snowden-leaks-promise-enough-digital-rights-europe>

Kansalaisnäkökulma

Mitä on tehtävissä?

Viralliset toimintamallit

- Julkisuuslaki
- Hallintolaki
- Kansalaisaloite
- Kuntalaisaloite
- Ota kantaa -palvelu
- Kansanedustajat
- Asiantuntijat

Kansalaisliikkeet

- EFFI
- Transparency international
- Tutkiva
- Piraattipuolue
- TTIP-liike
- EDRI
- Privacy International
- ACLU

International Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance

Case sormenjälkitietokanta

- Mihin perustuu?
- Mihin voidaan käyttää?
- Miten dataa jaetaan?
- Kuka voi käyttää?
- Kuka valvoo?
- [Integraatio](#)

TTIP

EDRI (2015), TTIP and Digital Rights: The booklet

Tietosuoja ja yksityisyys

- henkilötietojen siirto

EU:n tietosuojan periaatteet voidaan ylittää amerikkalaisilla käytännöillä

Tietoturva

- pyrkimys laskea tietoturvan tasoa tai sitoa se tiettyyn kryptauksen standardiin

Snowdenin mukaan kryptaus keskeisiä suojakeinoja

IPR-oikeudet: tekijänoikeudet, patenttioikeudet, tavaramerkit

Valvontamekanismit suojaamaan oikeuksia

Verkkoneutraalius

Käyttäjien verkkoliikennettä voidaan priorisoida ja hidastaa haluttaessa

Investointisuoja

- "...may decide cases on data flows and privacy issues..."

EU:n tietosuojan periaatteet voidaan ylittää amerikkalaisilla käytännöillä

Miksi kauppasopimukseen rakennetaan käytäntöjä, joilla...

- voidaan ylittää EU:n lainsäädäntö
- velvoitetaan EU neuvottelemaan uudesta lainsäädännöstä (“*bilateral co-operation mechanism*”)
- voidaan rangaista EU:n sopimattomasta lainsäädännöstä (*investointisuoja*)?
- luodaan mekanismit, joilla heikennetään tietoturvaa ja tietosuojaa
- voidaan lisätä valvontaa
- voidaan rangaista käyttäjiä verkkoliikennettä hidastamalla